Punctum

Nieuwsbrief SGGL – Bisdom Groningen–Leeuwarden

Nr. 3 – december 2018 – 4e jaargang.

De SGGL wenst u een Zalig Kerstfeest en een Gezegend 2019!

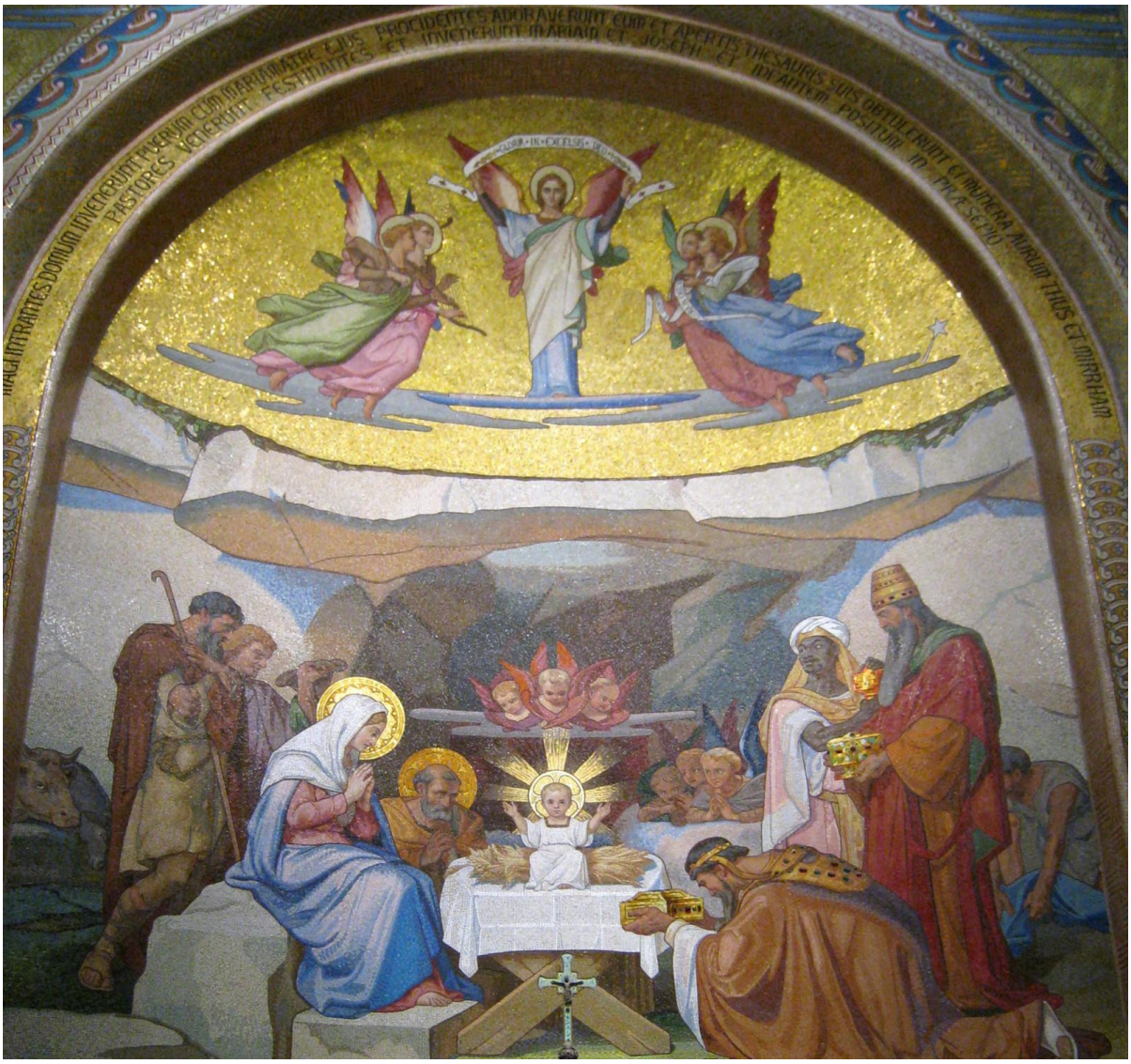

Rosaire Basiliek in Lourdes (Fr.)

Inhoudsopgave

De SGGL wenst u een Zalige Kerstfeest en een Gezegend 2019	*Blz. 1*
Woord van de redactie	*Blz. 2*
Pastoor Victor Maagd…….even voorstellen	*Blz. 3*
Organistendag 2019 op zaterdag 9 maart in Sneek	*Blz. 4*
Muzikale workshops op zaterdag 5 oktober 2019	*Blz. 4*
Kerkmuziekdag 6 oktober 2018, een terugblik	*Blz. 5*
6 oktober 2018: dubbele boeking!	*Blz. 6*
Column Jos Manshande "Werk in uitvoering"	*Blz. 7*
Liedbespreking: 'Omdat Hij niet ver wou zijn', het lied van de Heer in ons midden (GvL 513)	*Blz. 8*
Propriumgezangen voor het kerkelijk jaar voor eenstemmig koor en orgel van Jan Mul	*Blz. 9*
GEPREZEN O HEER, een (nieuwe) Franciscaanse liedbundel	*Blz. 9*
Nieuwe composities van het "Onze Vader"	*Blz. 10*
Gregoriusblad	*Blz. 11*
Documentatie Nederlands- en Latijnstalige Kerkmuziek	*Blz. 11*
Nieuws van de koren	*Blz. 12*
Jubileum te vieren?	*Blz. 16*
Eucharistievieringen via de KRO in 2019	*Blz. 16*
Onderscheiding voor leden van Kinderkoren	*Blz. 16*
Jubilarissen	*Blz. 17*
SGGL en actuele contactgegevens koren, contactpersonen, dirigenten en instrumentalisten	*Blz. 18*
Facebook	*Blz. 18*
Heeft uw parochie een muzikale activiteit? Meld het ons!	*Blz. 18*
Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	*Blz. 18*
Reserve-musici	*Blz. 19*
Colofon	*Blz. 19*
Bijlage 1. Het Sint Franciscuskoor 150-jarig jubileum.	*Blz. 20*

Woord van de redactie

Deze keer een heel volle Punctum.Veel koren jubileren in deze periode. Het Herenkoor uit Bolsward bestaat zelfs al 150 jaar en zoals ze zelf zeggen; het herenkoor is eeuwig.
In deze editie onder andere een terugblik op de kerkmuziekdag op 6 oktober 2018 in Emmeloord. Maar ook al een vooruitblik naar 2 nieuwe activiteiten in 2019. Van harte aanbevolen.

Ook besteden we in deze Punctum veel aandacht aan nieuwe uitgaven op het gebied van Liturgische muziek .En ons nieuwe bestuurslid, Pastoor Victor Maagd, stelt zich voor.

Veel leesplezier met deze Kersteditie van de Punctum. Zaig Kerstmis en een Gezegend 2019 gewenst.

Boudien Janssen, eindredacteur Punctum

Pastoor Victor Maagd…….even voorstellen

Sinds de NSGV-afdeling van ons bisdom, op 7 juli jl., is omgezet in de 'Diocesane Commissie voor kerkmuziek Sint-Gregorius' mag ik deel uitmaken van de commissie. Mij is gevraagd om mijzelf aan u voor te stellen en dat doe ik graag. Maar om niet het gevaar te lopen om u te vervelen met enkele biografische feitjes wil ik u iets over mijzelf vertellen vanuit het perspectief van de kerkmuziek. Het is niet vanzelfsprekend dat alle priesters 'iets' met kerkmuziek hebben. Bij mij is dat gelukkig wel het geval. Hieronder vertel ik u hier graag iets over.

Hoewel mijn 3 voorletters een katholieke afkomst doen vermoeden verwijzen de 'A.' en de 'H.' naar mijn Indonesische afkomst. 40 jaar geleden werd ik als Adang Hermawan geboren in Bogor. Door adoptie kwam ik in Winschoten en daar heb tot mijn 18e gewoond. In de St. Vituskerk werd ik gedoopt, ontving ik mijn roepnaam en, veel later in de tijd, heb ik in die kerk in 2008 mijn 1e H. Mis gevierd. Daar, in de parochiekerk van Winschoten, kwam ik al vroeg in aanraking met kerkmuziek. In mijn jeugd stond het Gemengd Koor onder leiding van de beroepsmusicus Jacques Goudappel. Hij was, op muzikaal gebied, een bekendheid in Oost-Groningen en, zoals ik veel later zou ontdekken, ook daarbuiten. Als kleine jongen fascineerde mij zijn karakteristieke orgelspel en hoe hij, spelend op het orgel, tegelijkertijd het beste uit het koor wist te halen. Hij schreef ook zelf missen andere koorstukken. Bij mijn eerste mis was hij al overleden maar als eerbetoon aan hem heb ik het koor gevraagd om zijn mis '*Mens voor mensen*' te zingen en zijn '*Jubilate Deo*'. Zo was hij er toch een beetje bij. Zelf zong ik tijdens mijn basisschooltijd in het kinderkoor. Eenmaal op de middelbare school ging ik bij het Sint Vituskoor zingen. Dis was, en is, het herenkoor van de parochie. Naast de vaste en wisselende Latijnse gezangen zong het koor een repertoire dat nog sterk beïnvloed was door de 19e eeuwse Caecilianer componisten. De bekendste missen van Perosi, Haller, Mitterer en Cuypers heb ik in dat koor leren zingen. Ik wilde graag orgel leren spelen en met het oog daarop heb ik korte tijd pianoles gehad. Van echt orgelles is het nooit gekomen. Gaandeweg heb ik het mijzelf geleerd op het kerkorgel in Winschoten.

Na de middelbare school heb ik de Middelbare Hotelschool in Groningen gevolgd. In 1998 liep ik, in het kader van deze opleiding, stage bij Novotel in Amsterdam. Ik woonde toen in Amsterdam-Noord. Gedurende die periode werkte ik in de nachtreceptie. Op zondag ging ik altijd naar een viering in één of meerdere kerken. Dat verbreedde mijn blik op de Kerk én de kerkmuziek enorm. Vaak ging ik naar klassieke hoogmis in de '*Krijtberg*'. Het koor zong dan Mozart, Haydn of gregoriaans. Vervolgens stapte ik op mijn fiets en bezocht ik de dienst in de Dominicuskerk. Daar werd niet geluisterd maar uit volle borst gezongen. 2 kerken, slecht enkele straten van elkaar verwijderd, maar werelden van verschil. Daar in Amsterdam heb ik stage gelopen maar heb ik vooral kennis gemaakt met een brede kerkmuzikale praktijk. Naast de liturgie in de kerken aan het Singel en de Spuistraat leerde ik de monastieke liturgie van de St.-Nicolaaskerk kennen, de orkestrale kerkmuziek in de Obrechtkerk en het geweldige zangersensemble van de '*Papegaai*'; van Bernard Huijbers tot G.P. Palestrina en van Huub Oosterhuis tot H.L. Hassler.

Ná de Hotelschool te hebben voltooid ben ik begonnen aan het '*Ariënskonvikt*' te Utrecht, de toenmalige priesteropleiding van ons bisdom die wij samen met het Aartsbisdom hadden. We hadden toen 3 huizen in de Utrechtse binnenstad, waar we een religieuze leefgemeenschap vormden, en we studeerden aan de Katholieke Theologische Universiteit. Daar begonnen we iedere dag, om 7.10 uur, met de Lauden, het kerkelijk ochtendgebed, en een gezongen mis. Het is daar dat ik de bundel '*Gezangen voor Liturgie*' van voor tot achter heb leren kennen. Samen met enkele andere studenten was ik cantor en organist. Eén keer in de week studeerde ik, voorafgaande aan de gemeenschappelijke eucharistieviering, nieuwe liederen met de studenten in. Iets wat ik had overgenomen van een medestudent die het konvikt had verlaten, omdat hij tot priester was gewijd. Bijzonder mooie herinneringen heb ik aan de St.-Catharinakathedraal aan de Lange Nieuwstraat. Hier vierden we als studentengemeenschap samen met de kathedrale parochie de grote feesten. En op zon- en feestdagen zong het Kathedrale Koor Utrecht. Dikwijls zongen ze muziek van Hendrik Andriessen en Herman Strategier die beiden als organist aan de kerk verbonden waren. Hun muziek opende voor mij een heel nieuwe, muzikale wereld. De '*Missa Diatonica*' van de eerste vind ik altijd nog

één van de mooiste en 'biddende' miscomposities. Qua religieuze muziek vormt hun kerkmuziek de '*soundtrack*' van mijn priesteropleiding.

Na een pastoraal jaar in de St.-Martinusparochie van Sneek en de St.-Vitusparochie in Blauwhuis, onder bezielende leiding van pastoor Leo van Ulden, werd ik in 2007 in Leeuwarden tot diaken gewijd en in het daaropvolgende jaar tot priester in Groningen. Mijn eerste benoeming was in de parochies van Emmen en Erica. Daar ben ik bijna 5 jaar geweest om in 2012 te worden benoemd tot pastoor van de 4 parochies in de Noordoostpolder. Hier volgde ik pastoor Johan te Velde op die zou intreden in de St.-Willibrordabdij te Doetinchem. Naast mijn parochiële werk was ik vanaf het begin van mijn priesterschap betrokken bij diocesane werkgroepen en activiteiten. Vele jaren heb ik het jongerenwerk van ons bisdom begeleid. Dit bracht mij naar de Wereldjongerendagen van Sydney, Madrid en Krakau. Keulen heb ik in 2005 als student meegemaakt. Dit jongerenwerk heeft mij op kerkmuzikaal gebied ook gevormd. Met de bundel '*Breng mij over grenzen*', die wij bij de liturgische vieringen van het jongerenwerk gebruikten, opende zich voor mij weer een heel ander repertoire. De vreugde en het enthousiasme waarmee bij internationale vieringen werd gezongen zal mij altijd bijblijven. Naast het jongerenwerk was ik vanaf 2012 lid van de Diocesane Werkgroep voor Liturgie. Eerst onder leiding van Johan te Velde en later van Bert van der Wal. Samen organiseerden we de Kadercursus Liturgie, de 2-jaarlijkse kostersdagen, de 3-jaarlijkse Misdienaarsdag, de Basiscursus Liturgie en de Voorgezette cursus Liturgie. Nadat pastoor Bert van der Wal afscheid nam van de werkgroep werd ik de voorzitter en later de Bisschoppelijke gedelegeerde voor de Liturgie. Het is vanuit die functie dat ik vanaf de zomer van dit jaar mag aanschuiven bij de '*Diocesane Commissie voor kerkmuziek Sint-Gregorius*'.
Pastoor Victor A.H.Maagd

Organistendag 2019 op zaterdag 9 maart in Sneek
Komt u ook?

Zaterdag 9 maart zal in de Sint Martinuskerk in Sneek weer onze inmiddels jaarlijkse organistendag gehouden worden. Thema deze keer is 'improviseren' en 'registreren'.
Smaakvol improviseren is een kunst, niet iedereen voelt zich daarmee even vertrouwd, maar docent Mark Heerink kan ons enkele kapstokken aanreiken die je kunt gebruiken in een improvisatie. Op het grote Maarschalkerweerdorgel zal dat ongetwijfeld prachtig gaan klinken!
Niet iedereen heeft in zijn eigen parochiekerk de beschikking over twee manualen en vrij pedaal, tongwerken, strijkers en diverse uitkomende stemmen. Hoe kun je op een kleiner orgel toch goed gebruik maken van de registers? Daarover krijgen we uitleg in het andere deel van de organistendag. Kortom, het belooft weer een mooie muzikale dag te worden, waarbij de onderlinge ontmoeting uiteraard ook niet vergeten wordt! Aanvang rond 10.00 uur, afgelopen rond 16.00 uur, zelf lunch meenemen, voor koffie en thee wordt gezorgd. Kosten? Vrije gift ter bestrijding van de onkosten!
Opgeven kan tot 1 maart 2019 via l.winter@bisdomgl.nl

Muzikale workshops op zaterdag 5 oktober 2019

Op zaterdag 5 oktober 2019 zal door de SGGL (Diocesane commissie Sint Gregorius in het Bisdom Groningen-Leeuwarden) weer een muzikale bijeenkomst georganiseerd worden. De stukken die we deze dag gaan instuderen zijn nog niet bekend, maar ze zullen niet te moeilijk zijn, niet te hoog maar wél mooi! We nodigen u van harte uit om met uw koor, of met een aantal koorleden, of solo, naar Emmen te komen en met elkaar mooie nieuwe liederen en koorwerken te leren en met elkaar te zingen. Dit alles onder leiding van kerkmusicus Mark Heerink die deze dag samen met de bestuursleden van de SGGL zal vormgeven.

Noteert u de datum alvast!

Kerkmuziekdag 6 oktober 2018, een terugblik

Een stralende zaterdagochtend, 6 oktober 2018, 80 mensen op weg naar de Michaelkerk in Emmeloord voor de Kerkmuziekdag, georganiseerd door de SGGL. Na de ontvangst met koffie werd in de kerk 'afgetrapt' met het zingen van het Salve Regina, en een boeiende inleiding van pastoor Peter van der Weide over het Sanctus. Wist u dat het de bedoeling is dat het Sanctus door alle aanwezigen in de kerk meegezongen wordt, als zogenaamd 'eerste-graads' gezang? Diverse versies werden vervolgens ingestudeerd.

Om 12.00 was er de zelf meegebrachte lunch, waarna rond 13.00 Marialiederen aan bod kwamen. Ook hier leidde pastoor Van der Weide met een kleine preek de middag in, waarna we met z'n allen het Alma redemptoris mater zongen. Iets minder bekend, maar ook zeker mooi. Belangrijk om te weten, in de GvL ontbreekt de eerste noot van dit gezang! Drukfoutje....

Tot 14.00 uur werd druk geoefend met diverse Marialiederen en na de derde ronde koffie/thee werd het geheel aaneengesmeed met een gezamenlijke repetitie in de kerk.

Om 15.45 uur werden tot slot vier gezangen uitgevoerd, staande bij het Valkx en Van Kouteren-orgel wat door zijn ronde intonatie heerlijk de gezangen ondersteunde. U kunt op Facebook en op Youtube filmpjes vinden van deze vier gezangen.

Daarna ging ieder weer zijns weegs, hopelijk aanstekelijk geïnspireerd door deze liederen, om ze te gebruiken in de eigen parochiepraktijk. In de bronvermelding in de reader vindt u alle vindplaatsen van de gebruikte muziek.

Voor wie -helaas- deze keer niet kon komen, op 5 oktober 2019 organiseren we weer een kerkmuziekdag. Hoe meer stemmen, hoe meer vreugd!

Anton Lukassen, bestuur SGGL

6 oktober 2018: dubbele boeking!

De uitnodiging voor de studiedag in Emmeloord kwam helaas later dan de uitnodiging voor een workshop Anglicaanse koormuziek. De redactie van Punctum vroeg om een verslagje van deze dubbele boeking. Bij deze!

Al lang voor de zomer was het al aangekondigd met een kleurrijke flyer: 9 dagen feest rond Anglicaanse koormuziek. Het Noordelijk Koorfestival 2018 had hiervoor de veelbelovende naam Magnificent Voices meegekregen.

De opening van dit festival vond plaats op zaterdag 6 oktober, in kerkgebouw De Haven te Harlingen. Sterk punt aan deze opening was de invulling ervan: een workshop voor zangers van alle zes (!!) koren die het festival gingen dragen. Uiteindelijk moest dat natuurlijk leiden tot wat de flyer beloofde: Magnificent voices.

Het was dan ook een uitstekend idee dat deze workshop werd geleid door Katherine Dienes, Master of Music aan de kathedraal van Guildford (GB). Zij weet steeds weer (ze was hier namelijk niet voor het eerst) de zangers op een nieuwe manier uit te dagen en enthousiast te maken voor optimale prestaties. Dat deed ze met goede stem-oefeningen, die snel en efficiënt op elkaar volgden. De grootste verrassing bij de voorbereidende werkzaamheden was de manier waarop de positie van iedere individuele zanger werd bepaald.

Alle stemgroepen moesten naar voren komen. Vervolgens moesten de zangers in drietallen een eenvoudig melodietje zingen op ma-ma-ma. Katherine luisterde aandachtig en verplaatste de zangers net zo vaak totdat er een homogene klank uit ieder drietal opsteeg. Ook dit verplaatsen ging in hoog tempo, waaruit de deskundigheid en de ervaring van deze koorleider weer eens bleek. Het resultaat was dat ieder van de aanwezigen (ruim 60) op een andere plaats zat dan eerder op de dag. Maar waar het natuurlijk om ging was het belangrijkste: een mooie evenwichtige koorklank.

Toen kon het eigenlijke werk beginnen. Op het repertoire stonden de composities die aan het eind van de dag gezongen gingen worden in de afsluitende Evensong. Elke compositie werd door Katherine kort en duidelijk toegelicht. Daardoor kwam niet alleen het karakter van het betreffende stuk naar voren, maar werd ook een blik gegeven in de omstandigheden waarin de componist had gewerkt. Zo weten we sinds deze dag dat Henry Smart niet aan een kathedraal in Londen werkte, maar in een gewone parochie-kerk. Hij was een kind van zijn tijd, *Victorian Age*, een tijd van groot optimisme en technische vooruitgang. Dat is ook herkenbaar in de zetting van zijn Magnificat, die in dit festival meerder malen te horen zou zijn: “You can hear the city of London at that time!”, aldus Katherine.

De uitgebreide orgelpartij was door Mattijs de Vreugd grondig bestudeerd, zodat het koor goed werd ondersteund. Vóórdat er gezongen kon worden, gaf Katherine eerst een groot aantal aantekeningen op, die de uitvoering van de muziek moesten perfectioneren. Menig kwartnoot aan het eind van een frase moest worden gehalveerd en gevolgd door een achtste rust, de fraseringen moesten goed hoorbaar zijn en de dynamiek moest uitdrukking geven aan *the emotions*: “*piano*: *nice and gently*!” Deze muziek wordt in de Engelse kathedralen gezongen vanuit de koorbanken, die over de lange zijde in de kerk zijn geplaatst. Aan de ene kant zit tijdens de Evensong (enigszins vergelijkbaar met de Vesperdienst) de *dean* (de deken). Daarom wordt die kant van het koor aangeduid met *dec*, oftewel ‘de kant van de deken’. Aan de overzijde zit de *precentor*, de cantor. Die kant van het koor heet *cantoris,* oftewel ‘de kant van de cantor’. In de bladmuziek wordt aangegeven of een bepaalde passage bestemd is voor *dec*, *can*, of ‘*Full’ (*allen, bedoeld worden beide koorhelften). Ook deze voorgeschreven wisseling van Dec en Can werd afgesproken en vormgegeven.

Na de grondige introductie klonk het als een klok! Daarbij was het een groot voordeel dat de meeste aanwezigen de noten van tevoren al hadden doorgenomen, hetzij thuis met youtube, hetzij op de koorrepetitie.

Ook op het gebied van de onberijmde psalmen is Katherine natuurlijk een vakmens met veel ervaring. In de Anglicaanse traditie worden deze gezongen op een *chant*, een vaste melodie voor iedere twee psalmverzen. Ook hierbij wordt in de regel met wisselkoren gezongen, meestal de verzen na de eerste twee. Iedere psalm wordt afgesloten met de Engelse variant van het *Gloria Patri…* Deze doxologie wordt als regel door beide koorhelften samen gezongen.

Al rap ontdekte Katherine dat het koor (want dat was het wel geworden!) aan het eind van ieder psalmvers een vertraging wilde inbouwen. Haar remedie : juist versnéllen naar het einde toe en de slotnoot kort houden. Al was de psalm maar kort, toch kwamen alle details er in voor: sterretjes, second part en puntjes in de tekst op onverwachte plekken.

Speciaal voor dit festival was door Geke Bruining een Jubilate gecomponeerd. De tekst daarvan is bekend als één van de vaste onderdelen bij de Mattins (een korte dienst op zondag, na de Eucharist). Maar ook kan deze tekst uitstekend dienst doen als anthem tijdens een Evensong. Een mooie vorm van duurzaam componeren dus. Het bleek niet zo simpel om deze wereldpremière in één keer perfect te laten klinken. De harmonieën zijn hier en daar verrassend nieuw en het ritme is niet altijd rechttoe-rechtaan. Maar met geduld en herhaling van lastige passages kwam het toch zover, dat in de Evensong de compositie voor het eerst klonk. Het begin was er!

De Preces and Responses tijdens deze Evensong waren van William Byrd. Een heel andere sfeer dan die van de andere composities. Maar hierdoor kwam de rijkdom van de Anglicaanse koormuziek goed over het voetlicht. Uit iedere belangrijke periode uit deze rijke traditie kwam een markant voorbeeld langs.

De dag werd gedragen door koormuziek, maar ook het materiële voedsel werd niet vergeten. Er was heerlijke soep bij de lunch en voor aanvang van de Evensong een heuse high tea, waarvoor veel lekkers was gebakken.

In een goed gevulde kerk werd de dag afgesloten met de Evensong. Het koor was, zoals gezegd, omvangrijk. Dus de opstelling was noodgedwongen niet zo gastvrij: de bezoekers keken naar de rug van de zangers, die op de eerste vier rijen van de stoelen zaten. Katherine stond op het liturgisch centrum en was dus ook voor de bezoekers goed zichtbaar. Het koor zong -opnieuw noodgedwongen- in de richting van het orgel, waardoor volgens een enkele luisteraar het orgel soms te sterk was. Maar: het festival was gestart en de muziek van deze Evensong klonk in de loop van de volgende dagen nog meerdere malen en steeds meer in de richting van perfectie!
Ton Tromp

Column Jos Manshande "Werk in uitvoering"

Mogelijk dat sommigen van mijn lezerspubliek een uitspraak van mij kennen en wel deze: 'Voor wie om zich heen kijkt is er altijd iets te doen.'

In mijn opvoeding, en misschien ook wel in die van u, zit een regel die ik ergens heb opgepikt. Kent u misschien ook 'Ledigheid is des duivels oor kussen'? Mogelijk heb ik dit ooit op een blaadje van de Mariakalender gelezen of in een andere christelijk/filosofisch tekst. In elk geval kijk ik bij mij zelf thuis niet alleen figuurlijk, maar letterlijk om mij heen of er nog iets gedaan kan worden. Pas als er niets meer gewenst is of noodzakelijk gedaan moet worden neem ik tijd voor mijzelf. Ja, ik ben dan wel officieel met pensioen en al heb ik vanaf afgelopen juli mijn eerste AOW ontvangen, stilzitten lukt (nog) niet. Eén van de opvallendste ervaringen van mijzelf is, is dat ik moeilijk kan weigeren als iemand een beroep op mij doet, of dat nu tuin- schilder- of opruimwerk is. Natuurlijk, of misschien wel alles, heeft het te maken met wat ik graag doe: ik ben graag in de buitenlucht, verven (binnen- en buitenshuis) ben ik erg leuk gaan vinden en van opruimen krijg ik een zeer voldaan gevoel. Waar komt zo'n gevoel nu vandaan vraag ik mij af. Ik denk vaak terug aan de periode op de HAVO in Harlingen en aan mijn tekenleraar van toen. Nog steeds heb ik op mijn zolder een map met tekeningen uit die tijd. En wat blijkt?: er is veel tekenwerk met rechte lijnen. Had ik toen al een soort van hang naar de rechte lijnen van een raam- of deurkozijn? Naar de schoonheid van

een perfect geknipte haag? Het lijnenspel van de onderwerpen die ik fotografeer? De rechte lijn van de horizon? Zo beschouwd lijkt het eerder op het volgen van je hart dan op het uitvoeren van werk.

De afgelopen zomer ging een hele tuin van een familielid over de kop, daarna verfwerk rondom dezelfde woning en de afgelopen weken binnen-verf-werk in een woning op een Waddeneiland. En mijn zoon heeft een mooie winkel overgenomen: 'Pa, kun je even helpen? Pa, de kerst komt eraan, wil jij op de kerstmarkt staan? Het is maar twee dagen'. Ja, ja, zo kan ik nog wel even doorgaan. Maar.... je doet het met plezier, toch? Erik Scherder (neuropsycholoog, u kent hem?) zal het zeker beamen: zoek altijd naar een nieuwe uitdaging, dat houdt je brein zo jong mogelijk. Ik citeer hem graag en verwijs graag naar zijn boeken en lezingen, zijn programma's voor DWDD (de Wereld draait door) University. Niet gezien? Ze zijn nog te bekijken via Uitzending Gemist. Dus werken/actief zijn waar je plezier in hebt is gewoon een win-win-win situatie! Goed voor de geest, goed voor het lichaam en goed voor wie je iets doet, al dan niet tegen een vergoeding.

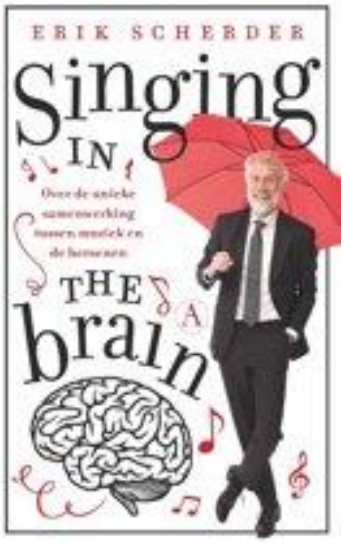

Naast al die vrijwillige drukte is er de tegenhanger van rust. Een rust, een moment van concentratie, die ik het meest ervaar in de vieringen op zondagmorgen, waar dan ook. Meestal als parochiaan of gelovige, maar ook regelmatig als koorzanger van de gregoriaanse Schola waar ik in zing. Is dat ook werk? Ja en Nee. Ik moet er iets voor doen: repeteren, concentreren, samenwerken. Zo gezien is het werk, maar ook nee, want het is iets waar ik met plezier mee bezig ben én het heeft een geweldige invloed op mijn brein. Ook daar heeft Erik Scherder íets, wat zeg ik, een héél boek over geschreven: Singing in the Brain. Het maken van muziek is voor uw brein even extra werken geblazen. In zijn colleges heeft Erik Scherder laten zien welke hersendelen allemaal aan het werk moeten om u te laten zingen. En zeker met de kleuren die hij gebruikt voor de verschillende hersenactiviteiten is het een kleurrijk spel. Zo krijgt niet alleen 'klank zijn kleur' maar brengen de kleuren in uw brein de klank voort die door u hoorbaar wordt. Daarom wens ik u allen de komende Kersttijd het nodige 'werk in uitvoering'!

Jos Manshande Harlingen

Liedbespreking: 'Omdat Hij niet ver wou zijn', het lied van de Heer in ons midden (GvL 513)

Huub Oosterhuis schreef in 1960 voor de Amsterdamse studenten-ecclesia dit lied voor de derde adventszondag, geïnspireerd door de proloog van het Johannesevangelie. Het lied werd voor het eerst afgedrukt in het boekje 'Adventsliturgie' dat in oktober 1962 verscheen bij Gooi en Sticht. Daar had het niet vijf, maar zes coupletten, waaronder deze tweede strofe:

't Woord kwam in de duisternis,
licht werd aangegeven.
Maar wie weet, dat Hij het is,
die de mens doet leven? Refrein

Typerend voor Oosterhuis zijn de zegswijzen: 'Hij wordt gewoon verzwegen' en 'God, die wij aanbidden is ons rakelings nabij'. De refreinregel is geënt op Johannes 1, 26 waar Johannes de Doper zegt: "In uw midden is iemand die u niet kent." Douwe Tamminga vertaalde dit refrein in het Fries overigens in de vorm van een vraag: 'Witte jim wol wa't yn jim fermidden stiet' (weten/beseffen jullie wel wie er in jullie midden staat?). Oosterhuis vermijdt, net als de evangelist Johannes, de naam 'Jezus' voluit te noemen. Jezus wordt aangeduid, omschreven, zoals bijvoorbeeld in Johannes 1, 29: 'Daar is het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt'. Uit het Credo neemt de dichter in strofe 3 de poëtische omschrijving van de Heiland over: 'God van God, Licht van Licht'. Melodie en harmonie in de koorzetting van Bernard Huijbers horen onafscheidelijk bij elkaar. De melodie, waarin de hymne 'Pange lingua gloriosi corporis' doorklinkt, beweegt zich in een vrij klein gebied (een kleine sext) en kent een verrassende slotwending uitlopend op de toon f. (citaten uit: Compendium bij 491 Gezangen, 1978 Amsterdam).

Propriumgezangen voor het kerkelijk jaar voor eenstemmig koor en orgel van Jan Mul

Jan Mul (1911-1971) behoorde met Herman Strategier en Albert de Klerk tot de bekendste leerlingen van

Hendrik Andriessen, de zogenaamde 'Tres Pueri', de drie jongelingen die alle drie als kerkmusicus/organist en componist actief waren en destijds belangrijke posities in het Nederlandse muziekleven innamen.
Jan Mul was van 1931 tot 1960 organist van de R.K. Kerk te Overveen nabij Haarlem. Voor het jongenskoor dat hij er leidde zette hij de wisselende teksten van alle zondagen in het kerkelijk jaar op muziek. Dit zogenaamde 'proprium' bestond uit vijf delen: introitus, graduale, alleluia, offertorium en communio, waarvan Mul er gewoonlijk drie van muziek voorzag, omdat graduale en alleluia in zijn kerk altijd gregoriaans gezongen werden.
Mul schreef de eerste zettingen omstreeks 1940. Met zijn goed geoefende jongenskoor kon hij op zondag de gezangen uitvoeren die hij enkele dagen ervoor gecomponeerd had. Na verloop van tijd vatte hij het stoutmoedige plan op voor alle zondagen in het jaar en voor de belangrijkste feestdagen de Latijnse teksten op muziek te zetten. Omdat hij niet altijd de gelegenheid had om voor elke zondag muziek gereed te hebben, omdat vervolgens na 1960 de Latijnse teksten steeds meer vervangen werden door Nederlandse, en ten slotte omdat Mul na 1960 niet meer als kerkmusicus werkzaam was, werd het werk soms lange tijd onderbroken.
Maar vanaf 1966 heeft Mul de draad weer opgepakt, zodat hij zijn project begin 1970 kon voltooien, dertig jaar nadat hij eraan begonnen was. Dit was echter op een moment waarop de behoefte aan dergelijke gezangen niet groot meer was, met als gevolg dat op enkele gezangen na dit opus magnum in manuscript is gebleven en nooit is uitgegeven.
Na bijna vijftig jaar worden de propriumgezangen nu onder redactie van ondergetekende integraal gepubliceerd door de Jan Mul Stichting te Haarlem. Het gaat om 158 fijnzinnige eenstemmige zettingen met telkens een beeldende orgelpartij als begeleiding, waarover muziekjournalist Wouter Paap na Muls overlijden schreef: "Deze Wisselende Gezangen vormen de essentie van Jan Muls muzikaal gedachtenleven: de bondigheid van het 'aforisme' trok hem sterk aan, en zo zijn deze Propriumgezangen evenzovele kerkmuzikale miniaturen geworden, die in onze kerkmuziek een heel eigen plaats innemen."
Door een gemiddeld amateurkoor zijn ze uitstekend uit te voeren, bij voorkeur door jongensstemmen, maar ook andere bezettingen zijn mogelijk.
In de liturgie worden de Latijnse gezangen tegenwoordig weer wat vaker gezongen. Muls gezangen zijn daarvoor uitstekend geschikt, slechts 12 gezangen zijn na de liturgievernieuwing van 1969 officieel vervallen maar zouden tijdens een meditatief moment kunnen worden uitgevoerd.
De uitgave is vooral praktijkgericht. In een uitvoerig voorwoord wordt aangegeven hoe men introitus- en communio-antifoon met psalmverzen kan afwisselen, de in het Graduale Romanum voorgeschreven psalmverzen staan bij de gezangen steeds aangegeven. Aan het eind van het voorwoord vindt men twee tabellen, waarin we kunnen zien op welke zondagen de gezangen van Mul in de huidige liturgie een plaats hebben gekregen, en andersom waar de gezangen in de huidige liturgie bij Mul zijn te vinden.
De integrale Propriumgezangen voor het kerkelijk jaar, een mijlpaal in de geschiedenis van de Nederlandse Kerkmuziek, kunt u vanaf 1 november bestellen bij de Jan Mul Stichting te Haarlem, telefoon 023-5241345 of via liesbethmul@gmail.com. De kosten bedragen € 25,= incl. verzendkosten.

GEPREZEN O HEER, een (nieuwe) Franciscaanse liedbundel

Op vrijdag 5 oktober 2018 werd in Den Bosch in het Stadsklooster San Damiano de liedbundel 'Geprezen o Heer' gepresenteerd.
Deze liedbundel bevat 32 nieuwe gezangen op franciscaanse thema's. Ton van der Valk stelde de bundel samen. De uitgave is mogelijk gemaakt door een subsidie uit het 'Fonds Midden Onder U…'
Ton Peters ofm. vertelt in de inleiding op deze uitgave dat toen de franciscaanse uitgeverij Midden Onder U… in Maastricht, die net als Gooi &Sticht liturgische teksten uitgaf, maar dan vanuit de franciscaanse hoek,

in 2013 bij gebrek aan voldoende abonnementen, stopte met de uitgave van de liturgische teksten voor de zondagen en door de weekse vieringen en ook de preeksuggesties, men besloot het batig saldo te bestemmen voor projecten waarin het oorspronkelijk ideaal van Midden Onder U, namelijk eenvoud, directheid in woordkeuze, dicht bij het leven staan, met dankbaarheid en verwondering om de schepping en de uitdaging verbondenheid en vrede te bevorderen, levend zou worden gehouden. Deze liedbundel is er een fraaie uiting vanuit de hoop de Lof Gods gaande te houden. Ton van der Valk, de samensteller, vertelt in de inleiding op de bundel dat zes thema's uit het Zonnelied van St. Franciscus het uitgangspunt waren voor de liederen: vrede en gerechtigheid, vreugde, broederschap en zusterschap, volkeren over de hele aarde, schepping en duurzaamheid, lijden en dood. Lang niet alle liederen hebben betrekking op één thema, sommige op twee of drie.
Op de website **https://franciscaansegezangen.nl/** staat hier een overzicht van.
De liederen zijn geschreven voor mensen die bij elkaar komen in de franciscaanse traditie. Naast liederen voor de liturgie staan er in de bundel liederen voor een pelgrimstocht, een jongerenbijeenkomst en een schoolproject.
De zeer toegankelijke en bruikbare gezangen zijn getoonzet door Frans Bullens, Sebastian Holz, Bob van Laer, Ton van der Valk en Caralita Vincenten. De teksten zijn gemakt door de auteurs Kris Gelaude, Frans Gerritsma, Andries Govaart, Hanneke ter Maat en Willem Marie Speelman.

De liederen zijn in het apart uitgegeven Koorboek voorzien van driestemmige zettingen voor sopraan – alt en mannen. In een enkel geval een tweestemmige of vierstemmige zetting. Op de reeds vermelde website **https://franciscaansegezangen.nl** is van elk lied afzonderlijk een volledige partituur te bestellen.
Prijzen

Liedbundel	€ 6,00
Koorboek	€ 2,00
(bij meer dan 10 exemplaren	€ 9,00
Partituren	€ 22,00

De liedbundel verscheen bij BOURDON, muziekuitgeverij, Postbus 4146, 4900 CC Oosterhout, e-mail bourdon@planet.nl
Voor allen die de franciscaanse spiritualiteit een warm hart toedragen is dit zeker een aanwinst en als u die (nog) niet kent kan het ook een opstekertje zijn. Het is zeker in de geest van onze Paus Franciscus met zijn bekende encycliek 'Laudato Si' om mensen als zusters en broeders zingend mee te nemen als het gaat om het behoud van de schepping en de gewone dingen des levens zoals verbondenheid en samen optrekken in eenvoud, vreugde en ook bij verdriet en dood.
Pastoor drs. P.L van der Weide

Nieuwe composities van het "Onze Vader"

Tijdens de jaarlijkse priesterdag in 's-Hertogenbosch is het eerste exemplaar van de nieuwe composities van het Onze Vader uitgereikt aan bisschop Gerard de Korte.

Vanaf de Advent 2016 wordt in de liturgie de nieuwe Nederlandse vertaling gebruikt van het Onze Vader. Bij die gelegenheid werden tevens vier verschillende inleidingen op het gebed gepubliceerd. Ook de tekst van het embolisme heeft een belangrijke wijziging ondergaan. Het embolisme is het priesterlijk gebed dat in de eucharistie volgt op de laatste bede van het gebed des Heren ('Verlos ons Heer van alle kwaad, geef genadig vrede in onze dagen…').
Compositie: Vanuit de Kerkelijke Instelling Sint Gregorius (KISG) van het Bisdom van 's-Hertogenbosch is het initiatief uitgegaan om een drietal composities van dit gebed uit te geven op de nieuwe tekst. Tevens is de gehele communieritus getoonzet. In de nieuwe uitgave is de bekende toonzetting van F. Keessen opgenomen. Daarnaast is de nieuwe tekst bewerkt voor de composities van Floris van der Putt en Maurice Pirenne, twee priestermusici van het Bossche bisdom.
Bestellen: Het is mogelijk deze composities te bestellen via het secretariaat van het bisdom Den Bosch door een mail te sturen aan mevr. Anja van der Els (avdels@bisdomdenbosch.nl). De kosten bedragen € 2,00, exclusief verzendkosten.

Gregoriusblad

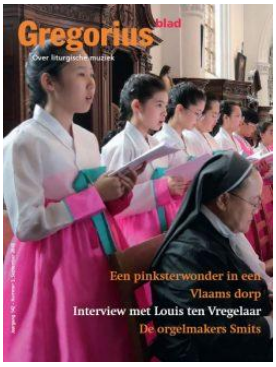

Het *Gregoriusblad* biedt als tijdschrift voor liturgische muziek nieuws, achtergrondinformatie, opinies, muziekbesprekingen, interviews, historische artikelen, tijdschriftenoverzichten. Het geeft aandacht aan hedendaagse liturgische gezangen, kerkmuziek uit het verleden, muziek uit de verschillende kerkelijke tradities, liturgisch-muzikaal beleid, orgelmuziek, muziek voor jongeren en kinderen, gregoriaans. Tweemaal per jaar ontvangen de abonnees een muziekbijlage (van 32 bladzijden) met daarin bladmuziek van nieuwe liturgische composities!

Het *Gregoriusblad* richt zich op kerkmusici, pastores, liturgisten en allen die op de hoogte willen blijven van recente ontwikkelingen in de liturgische muziek. Het *Gregoriusblad* is een uitgave van Gooi & Sticht in samenwerking met de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV). Bezoek ook eens de website van het *Gregoriusblad,* u kunt daar extra materiaal vinden, audio-muziekvoorbeelden en de besproken orgels beluisteren.

Jaarabonnement (4 nummers + 2 muziekbijlages) => € 51,00.
Proefabonnement (2 nummers) => € 19,50
Los nummer => € 12,00 (excl. verzendkosten)
Losse Muziekbijlage=> € 16,25 (excl. verzendkosten)

Van harte aanbevolen voor iedereen die betrokken is bij en op de hoogte wil blijven van alle recente ontwikkelingen in de liturgische muziek.

Documentatie Nederlands- en Latijnstalige Kerkmuziek
ontwikkeld door de NSGV

- ✓ **LITURGISCH REPERTOIRE OPSPOREN VOOR ELK TYPE LITURGIEVIERING**
- ✓ **NEDERLANDS, LATIJN(!) EN ANDERE TALEN**
- ✓ **DONEK 3 MAANDEN GRATIS**

D O N E K

- DONEK staat voor ***Do***cumentatie ***Ne***derlands- en Latijnstalige ***K***erkmuziek en is ontwikkeld door de NSGV.
- DONEK is een programma op internet waarmee alle Nederlandstalige eenstemmige en meerstemmige liturgische muziek kan worden opgezocht.
- Er kan naast Latijn ook anderstalige muziek worden opgezocht met een link om deze meteen gratis te downloaden!
- In DONEK vind je alle gezangen voor elk type liturgieviering op zon- en feestdagen; weekdagen; aansluitend bij leesroosters, Bijbelteksten of diverse thema's.
- DONEK geeft alle denkbare informatie over ruim 25.000 titels, waaronder uitgevers, begeleidingen, meerstemmige bewerkingen, componisten enz. geschikt voor elk type koor en iedere denkbare bezetting.
- In DONEK vind je bij veel titels ook het geluidsvoorbeeld.
- DONEK is bedoeld voor r.-k. en p.k.n.

DONEK kost € 25,00 per jaar

Een abonnement afsluiten kan individueel maar ook per parochie of gemeente. Stuur een bericht naar **ondersteuning@donek.nl** o.v.v. naam en adresgegevens en de mededeling: “abonnement DONEK”.

EERST DONEK GRATIS PROBEREN?
Stuur een bericht naar **ondersteuning@donek.nl** o.v.v. naam en adresgegevens en de mededeling: “3 maanden gratis DONEK”. Je ontvangt een toegangscode die 3 maanden functioneert.
Meer info op www.donek.nl of www.nsgv.nl

Nieuws van de koren

Sint Franciscus Kinder- en Jeugdkoor in Bolsward bestaat 10 jaar

Op 11 november jl. vierde het Sint Franciscus Kinder- en Jeugdkoor haar tienjarig bestaan. Ter gelegenheid hiervan ontvingen zes kinderen en jongeren een "Mijtertje": de onderscheiding van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging voor leden van kinderkoren bij een 5-jarig lidmaatschap. Elise en Lydia voor 10 jaar lidmaatschap, Marrit en Titus voor 8 jaar, Aleida voor 7 jaar en tot slot Evianne voor 5 jaar lid van het koor.

Sint Franciscus Herenkoor in Bolsward bestaat maar liefst 150 jaar.

Het Sint Franciscus Herenkoor uit Bolsward heeft op zondag 25 november zijn 150-jarig jubileum gevierd. Tevens hebben twee koorleden, Johan Terpstra en Koos IJdema, deze zondag een onderscheiding ontvangen van de St. Gregoriusvereniging vanwege hun respectievelijk 40-jarig en 25-jarig jubileum bij het herenkoor.
Om 11.00 uur deze ochtend was in de Sint Franciscusbasiliek een feestelijke eucharistieviering waarin pastoor Bultsma voorging en het jubilerende koor voor het eerst de Missa Facilissima van Guglielmo Mattioli zong. Na afloop van de viering was er koffiedrinken met een traktatie in de Maria van Sevenwoudenzaal waar men tevens in de gelegenheid werd gesteld om de koorleden te feliciteren.
Het herenkoor werd opgericht in 1868 door de toenmalige pastoor van de parochie en bestaat in 2018 uit acht leden - vijf bassen en drie tenoren - en staat onder leiding van de dirigente Cecilia Bekema en organiste Boudien Janssen-Terbraak. Het herenkoor is een liturgisch kerkkoor en stelt zich ten doel om de wekelijkse eucharistievieringen in de basiliek muzikaal verantwoord op te luisteren. De wekelijkse repetities hebben tot doel om tijdens de vieringen op een zo hoog mogelijk muzikaal-liturgisch verantwoorde manier te zingen. Ook hedendaagse kerkmuziek wordt ter hand genomen om het woord van God muzikaal te ondersteunen en om daarmee de eredienst nog waardiger te kunnen vieren en binnen te laten komen bij zowel de kerkgangers als bij koorzangers zelf. Met regelmaat verzorgt het herenkoor samen met het dameskoor van de parochie als gemengd koor op de zondagmorgen de eucharistie. ,,Samen zingend geven we uiting aan ons geloof. Dat maakt ons tot koor en dat versterkt ons als gemeenschap”, is de boodschap. Het 150-jarig bestaan is reden voor een feestje, maar er zijn binnen het koor ook zorgen over het voortbestaan in deze tijd van secularisering. Nieuwe zangers kunnen zich aanmelden!

Op de foto op de achterste rij: Cecilia Bekema (dirigente) Johan Krol, Boudien Janssen-Terbraak (organiste), Cees Witteveen, Koos IJdema. Voorste rij: Hiel Bouwmeester, Klaas Rypkema, Wieb Riemersma, Johan Terpstra, Jan Sterenberg (2e organist), Oeke Brouwer.

Wilt u meer weten over de geschiedenis van dit koor, leest u dan verder in bijlage 1.

Gelegenheidskoor Bakhuizen 12,5 jaar

Op zondag 23 september jl. vierde het Gelegenheidskoor Bakhuizen alweer hun 12,5 jarig bestaan! Ze hebben op deze ochtend tijdens de eucharistieviering gezongen met voorganger Pastoor Huiting. Twaalf en een half jaar, waar is de tijd gebleven? Het doel van dit koor is gezellig samen zingen en elkaar ontmoeten om samen ongeveer 3 maal per jaar een viering te begeleiden. Dat die opzet is geslaagd, bewijst dit koor door hun enthousiasme en hun gezelligheid en dat we op dit moment zo'n 40 trouwe meezingers hebben. Voor elke viering repeteren we vier keer: driemaal op woensdagavond (19.30 uur) en eenmaal op zaterdag (16.00 uur) met koffiedrinken. Vanaf het begin wordt dit koor al begeleid door Meintje Sikkes op keyboard/piano en sinds een aantal jaren is onze allereerste dirigente Frederika van der Meer ook weer bij ons. Wij zijn trots op ons koor.

Sometimes 15 jaar (Zandberg)

Zondag 14 oktober jl. was het zover, het 15-jarig jubileum van Sometimes. We hebben een mooie viering gehad en hebben gezamenlijk met de parochianen koffie gedronken achter in de kerk waar we getrakteerd zijn op soesjes. Daarna zijn we naar Parcival gelopen met de leden en oud-leden voor een hapje en drankje.
We hebben ons jubileum afgesloten op zaterdag 20 oktober jl. met een gezellige avond.
Het avontuur begon in 2003, toen Pater De Wolff een aantal mensen had gevraagd of ze een koor konden

vormen om met de Kerstdagen te zingen. Zo gezegd, zo gedaan; dat koor is er gekomen en naar 15 jaar is het er nog steeds. We zijn begonnen met Marion Zuidinga als dirigente en Peter Schuten als toetsenist, later is het stokje overgenomen door Anita Zuidinga en Peter is gebleven. Daarna heeft Gert Vissering het overgenomen en hij is nog steeds onze dirigent, maar ook onze toetsenist.
De naam Sometimes is zoals de vertaling zegt "af en toe", en dat was ook de insteek toen we begonnen. Alleen is het in de loop van de jaren iets regelmatiger geworden en ook dat voelt goed.
Dus we gaan voor nog heel wat jaren in Sometimes.

40-jarig jubileum koor X-Jong Bakhuizen

Op 20 oktober j. bestond koor X-Jong (voorheen koor 't Lichtpunt) 40 jaar! Dit jubileum is op 20 oktober jl. gevierd tijdens een feestelijke viering met voorganger pastoor Nota. Dit jubileum wordt niet alleen in Bakhuizen gevierd. Het jubileum duurt natuurlijk officieel een jaar lang. Daarom komt dit koor ook in de andere locaties van de parochie een keer zingen.

Sint Caecilia Koor 50-jarig jubileum, locatie Erica

Sint Caecilia is de patrones van de muziek en haar feestdag is 22 november. Dit wordt door ons koor elk jaar gevierd met een feestelijke viering met aansluitend een gezellig samenzijn in de parochiezaal. Maar zondag 25 november a.s. wordt een bijzonder feest: wij vieren dan ons 50-jarig jubileum.
Een jubileum vieren is even stilstaan…..en terugblikken…..
In 1968 zijn het heren- en dameskoor samengevoegd tot een gemengd koor en kreeg het de naam Sint Caecilia. Het koor heeft een zangplicht en geeft muzikale invulling aan de wekelijkse vieringen, hoogfeesten, huwelijksvieringen, avondwakes en uitvaarten. 1 x per maand neemt "Koor Believe" het stokje over en verzorgt de muzikale invulling met eigen repertoire. 'n Prettige afwisseling. De laatste jaren is er een goede samenwerking met het PKN koor "Intersection"; samen verzorgen we de muzikale invullen van de oecumenische dienst in januari en "Kom in de Kas".
De Nederlandse Sint Gregoriusvereniging (NSGV) is de Nederlandse vereniging voor liturgische muziek in de Katholieke Kerk. Alle leden van koren van Katholieke Kerken zijn krachtens een bisschoppelijk besluit automatisch lid van de NSGV. Naast het bevorderen van liturgie muziek en kerkmuziek in de geest van de kerkelijke voorschriften, kent de NSGV verschillende onderscheidingen toe, o.a. ereteken van bijzondere verdienste: hiervoor moet een koor of persoon minimaal 45 jaar actief zij. Eremedaille voor lidmaatschap van een koor: goud (40 jaar), zilver (25 jaar), brons (12,5 jaar).
Ons koor heeft dit jaar 5 jubilarissen:
Catrien Prinsen, Trui Wellen en Bennie Maatje (allen 50 jaar); Angela Dekens en Greet de Jong (beide 25 jaar). Helaas zijn 2 koorleden vorig jaar overleden die wij extra willen benomen, omdat ook zij dit jaar tot de jubilarissen zouden behoren: Anna Wesseling (50 jaar) en Stien Rolink (25 jaar).
Het Sint Caeciliakoor staat onder leiding van dirigent Peter Riksma en heeft 2 organisten: Erik Vinke en Maria Mohytych en telt op dit moment 30 leden.
Namens het Sint Caeciliakoor, Greet de Jong.

1968-2018: 50 jaar Gemengd koor, locatie Veendam.

Het koor onder leiding van dirigente Ineke Bruintjes en met orgelbegeleiding van Berend Vegter en Roelof Sloot heeft op zondag 30 september jl. in de eucharistieviering van die dag een speciale mis gezongen met bijpassende mooie liederen. Aansluitend was er een receptie.
Gedurende het gehele jaar zingt het koor in de eucharistievieringen en in de woord- en communievieringen. Bij hoogtijdagen zoals Kerstmis, Pasen en Pinksteren maken ze er altijd iets extra feestelijks van. Elke donderdagavond wordt er van 19.30 – 21.30 gerepeteerd.

Caeciliafeest en jubileum (Joure)

Het feest van St. Caecilia wordt officieel gehouden op 23 november. Wij hebben het dit jaar op zaterdag 17 november 2018 gevierd en zijn begonnen met een Eucharistieviering om 19.00 uur met als voorganger Pastoor P. Huiting. Tevens herdachten wij het feit dat onze huidige dirigent-organist Jan Steven Wuite al 25 jaar ons koor verbonden is. Onze gemeenschap is hem veel dank verschuldigd voor zijn zorg voor ons koor en zijn orgelspel tijdens de vele diensten en uitvaarten in deze 25 jaar. Daardoor zijn vele kerkgangers gesticht. En dankzij hem is de zang van ons koor, ondanks de hoge leeftijd, nog kwalitatief van een goed niveau. Dat het Caeciliakoor al heel lang bestaat, blijkt uit het feit dat ook Gerlof Oud dit jaar een jubileum viert, hij is al 60 jaar lid van het koor! Van harte gefeliciteerd!

Jubilarissen bij RK Henricuskoor (Klazienaveen)

Op zaterdag 13 oktober 2018 werden twee leden, Ruud Reintke en Piet Snippe, van het RK Henricuskoor in het zonnetje gezet. Beide heren hebben inmiddels gezien hun leeftijd, resp. 86 en 89 jaar oud, het lidmaatschap van het koor beëindigd. De jaren beginnen te tellen.
Aan het eind van de eucharistieviering in de Henricuskerk werden deze twee leden onderscheiden met de gouden Gregoriuspenning met daarnaast het goud speldje met “50”er op.

Beide heren hebben meer dan 50 jaar hun beste krachten gegeven aan de liturgische zang in de rooms katholieke kerk, in het bijzonder in onze Henricus geloofsgemeenschap.
De voorzitter van de locatieraad, Frederikus Kuper, sprak hen dan ook lovend toe en wees daarbij ook nog eens op het belang van de aanwezigheid van een koor in onze vieringen. Ook wees hij er nog op dat om de toekomst van het koor veilig te stellen nieuwe leden zeer welkom zijn. Pastoor Jozef Okonek spelde hen beide de medaille op en overhandigde hen de daarbij behorende oorkonde. Ook feliciteerde hij hen met deze onderscheiding. Ook de echtgenotes van beide jubilarissen deelden in de feestvreugde en ontvingen allebei een fraai boeket bloemen.
Na de viering was er voor de jubilarissen, hun familie en koorleden een gezellig samenzijn in de parochiezaal onder het genot van een kop koffie/thee met gebak.

Het St Josephkoor uit Zandberg stopt ermee

Er zijn enkele redenen dat we niet verder kunnen met het koor. Onze dirigent stopt er jammer genoeg mee en er zijn te weinig koorleden.
Zondag 23 oktober jl. heeft ons koor voor de laatste keer gezongen in de viering. Het was een prachtige viering waarin Pastoor Jos Deuling voorging.
Ons koor is opgericht in 1966 als gemengd koor en helaas moeten we na 52 jaar stoppen. Sannie Wijnands werd nog even extra in het zonnetje gezet, ze is namelijk lid vanaf het begin. Dus 52 jaar als zangeres, een pluim daarvoor!
Wij als koor kregen een dankwoord van Henk Schnieders en werden vereerd met een prachtig bloemstuk en een herdenkingskaars. Daarna gingen we naar Parcival en werd ieder getrakteerd op koffie met gebak, een drankje en lekkere hapjes.

Jubileum te vieren?

Heeft u een jubileum te vieren? En heeft u een artikel daarover geschreven voor uw parochieblad? Mail het ook aan onze redactie, zodat een ieder in het bisdom ook uw jubileum kan meebeleven en vieren. Dank alvast. En viert uw koor binnenkort een jubileum, alvast van harte gefeliciteerd.

Eucharistievieringen via de KRO in 2019

Vanuit ons bisdom wordt regelmatig op zondagochtend de Eucharistieviering uitgezonden via de KRO.
De data in 2019 zijn:
Vanuit de Sint Clemensparochie Ameland met als voorgangers de bisschoppen van Rotterdam en Groningen en pastoor Henk Nota (Thema: Wereldjongerendagen): 25 januari

Vanuit de Sint Martinuskerk in Sneek met als voorganger Pastoor P.L. van der Weide:
31 maart, 23 juni, 4 augustus en 29 september

Vanuit de RK Gerardus Majella Kerk in Barger Oosterveld met als voorganger Pastoor A. Buter:
3 februari, 7 april en 1 september.

Onderscheiding voor leden van kinderkoren

Zijn er kinderen die vijf jaar (of langer) lid zijn van het kinderkoor? Of afscheid nemen na vijf jaar van het koor? Dan heeft de SGGL daar een mooie onderscheiding voor.

Aan het kind kan een gouden speld (verguld zilver) worden uitgereikt als blijk van waardering voor zoveel inzet en enthousiasme én voor hen die blijven als stimulans om door te gaan. Kinderen vinden het geweldig om met een dergelijke onderscheiding in het zonnetje te worden gezet!

De onderscheiding bestaat uit een gouden speld met oorkonde waarop de naam van het kind kan worden vermeld (de oorkonde is niet los verkrijgbaar)
Kosten gouden speld inclusief oorkonde met enveloppe: EUR 15,-, te bestellen via het formulier op onze website. https://www.nsgv.nl/index.php/onderscheidingen-groningen

Jubilarissen

In de afgelopen maanden zijn er weer vele koorleden onderscheiden. Van harte gefeliciteerd met uw jubileum. Dat u de zang nog lang gaande mag houden.

Parochie H. Antonius van Padua
Geloofsgemeenschap St. Vitus te Blauwhuis
St. Caeciliakoor
50 jaar, mw. N. Popma-Hoekstra

Geloofsgemeenschap H. Jozef te Heeg
St. Caeciliakoor
50 jaar, mw. W. Gerritsma-Tekstra
50 jaar, mw. A. de Jong-Brouwer
50 jaar, mw. J. de Jong-de Lange
50 jaar, mw. R. van der Pol-Homma
50 jaar, mw. I. Eilers-Tekstra
40 jaar, dhr. D.S. Ketelaar

Geloofsgemeenschap H. Martinus te Sneek
St. Caeciliakoor
25 jaar, mw. M.A.T. Slippers-Kupers
40 jaar, mw. t.J.M. de Jager-Faber

Parochie Immanuel
Geloofsgemeenschap H. Willibrodus te Coevorden
Cantemus Domino koor
50 jaar, mw. MA. Beukeveld-Gerdes
50 jaar, dhr. J.H. Stroeve

Geloofsgemeenschap H. Bonifatius te Nieuw Schoonebeek
Gemengd koor St. Caecilia
40 jaar dirigent, dhr. H. Oelmann
45 jaar, mw. A. Herbers – Immink
30 jaar, mw. L. Assen – Eisinga
30 jaar, mw. A. Koop – Schwieters

Parochie De Goede Herder
Geloofsgemeenschap Gerardus Majella te Emmen
Gemengd koor
50 jaar, mw. J. M. Eikens-Zaan

Parochie H. Kruis
Geloofsgemeenschap Maria ten Hemelopneming te Stadskanaal => St. Caeciliakoor
25 jaar, dhr. S.J. Leegte
25 jaar, mw. A.A. H. Leegte-Baars

Geloofsgemeenschap H. Willibrord te Ter Apel
Willibrordkoor
25 jaar, mw. A.M.M. Winkel-Hemmen

Parochie Liudger
Geloofsgemeenschap H. Jacobus de Meerdere te Uithuizen => St. Caeciliakoor
40 jaar, dhr. H.E.T. Middendorp
25 jaar, dhr. W. Dijkstra

Parochie Maria, Hertogin van Drenthe
Geloofsgemeenschap H. Jozef te Barger Compascuum => St. Caeciliakoor
40 jaar, mw. J.J.M. Robben-Gerdes
R.K. Herenkoor
40 jaar, dhr. J.G. Siebum

Geloofsgemeenschap H. Henricus te Klazienaveen
R.K. Henricuskoor
50 jaar, dhr. P. Snippe
50 jaar, dhr. R.J. Reintke

Parochie HH. Petrus en Paulus
Geloofsgemeenschap H. Franciscus te Wolvega
St. Franciscuskoor
50 jaar, mw. H.A. Maatman-Wagter
25 jaar, mw. J.M.C.A. Ruiter

Geloofsgemeenschap H. Fredericus te Steggerda
St. Caeciliakoor
25 jaar, mw. C.J. Bosma-Agricola
25 jaar, mw. C.A.J. Zwanenburg-Schlütken

Parochie Zalige Titus Brandsma
Geloofsgemeenschap H. Franciscus te Bolsward
Sint Franciscus herenkoor
25 jaar, dhr. J.M. IJdema
40 jaar, dhr. J.P. Terpstra

Sint Franciscus kinder- en jeugdkoor
8 jaar, dhr. T.F. Terwisscha van Scheltinga
5 jaar, mej. A.J.H. IJdema
7 jaar, mej. E.P.G.M. Janssen
10 jaar, mej. E.J.P.M. Janssen
8 jaar, mej. M.F. Hoitinga
10 jaar, mej. C.L. Hoitinga

Parochie H. Emmaüs
Geloofsgemeenschap H. Geest Tollebeek, Espel, Nagele
St. Caeciliakoor
40 jaar, mw. G.P.W. Ellen-Verdaasdonk
68 jaar, dhr. Th. Steverink

SGGL en actuele contactgegevens koren, contactpersonen, dirigenten en instrumentalisten

Om SGGL-berichten en activiteiten bij de goede personen te bezorgen maken we gebruik van contactgegevens (in samenwerking en in overleg met het Bisdom-secretariaat). Die zijn we nu aan het actualiseren.
Graag nodig ik u uit om die gegevens aan mij door te geven via tjallingii2@zonnet.nl, het betreft dan de namen van: Parochie, locatie, plaats, koor, contactpersoon, dirigent, organist, pianist, en de e-mailadressen van de laatstgenoemde personen.
NB: Alle gegevens bewaren we zorgvuldig in het adresbestand van het SGGL-bestuur en het Bisdom-secretariaat en benutten we alleen voor SGGL-zaken.

Zeer bedankt voor uw aller medewerking!
Ulbe Tjallingii, SGGL bestuur

Facebook

Wij hebben een eigen facebookpagina voor de SGGL. Op https://www.facebook.com/groups/419239694938783/ vindt u al onze berichten, nieuws, interessante links en vooral… elkaar! Neem eens een kijkje en word lid! Het kost niets!

Heeft uw parochie een muzikale activiteit? Meld het ons!

Het komt voor dat plaatselijke initiatieven als studiedagen, workshops, cursussen e.d. worden georganiseerd. De SGGL in ons bisdom kan dit alleen maar stimuleren en aanbevelen, ook verder dan de parochiegrenzen reiken. Daarom roepen wij parochies (parochie- en koorbesturen) op om dergelijke activiteiten bij ons te melden. Via de SGGL-kanalen, maar ook onze website en facebook, kunnen wij in wijdere kring bekendheid daaraan geven en eventueel bijdragen in de organisatie. Voor meer informatie: het secretariaat van de SGGL, telefoon 050-406 58 88, e-mail l.winter@bisdomgl.nl

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Deze verordening legt bedrijven en instanties die persoonlijke gegevens van EU-burgers verwerken nieuwe verplichtingen op. Zie op deze website (https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/avg-europese-privacywetgeving/algemene-informatie-avg) voor nadere informatie over dit onderwerp. Wij willen u in ieder geval laten weten dat wij uw gegevens (mailadres) volgens de voorschriften van deze verordening gebruiken en wel alleen om u middels onze digitale Nieuwsbrief én onze uitnodigingsbrieven voor activiteiten op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en activiteiten van de St. Gregoriusvereniging in het Bisdom Groningen-Leeuwarden

Wilt u geen mail meer van ons ontvangen of heeft u een ander e-mailadres, mailt u dan naar tjallingii2@zonnet.nl.

Bisdom Groningen Leeuwarden
Diocesane Commissie v
Sint-Gregorius
in het bisdom Groninge

RESERVE-KERKMUSICI	
Op de hier genoemde kerkmusici kunt u in noodgevallen of bij gelegenheid rechtstreeks een beroep doen voor repetities, vieringen, uitvaarten. Aanvullingen voor deze lijst zijn welkom.	
Loek van der Heide, Harlingen cantor	*t.* 06-43023468 *e.* loekgeart@gmail.com
Wil Jongma, Wolvega dirigent, cantor Trevor Mooijman, Veendam dirigent, organist	*t.* 0561-612662 *e.* wjongma@kpnplanet.nl *t.* 0598-717193 *e.* mooijman.trevor@gmail.com
Gerard Schoemakers, Emmen dirigent, niet op donderdagavond beschikbaar	*t.* 0591-623904 | 06-31291423 *e.* gerard-schoemakers@hotmail.com
Ulbe Tjallingii, Oosterbierum dirigent, organist, cantor Dirk de Vries, St. Annaparochie cantor, dirigent en organist, op woensdagavond	*t.* 06-14859557 *e.* tjallingii2@zonnet.nl www.huisderschonekunsten.nl *t.* 0518-401686 *e.* muziekschool_durkdevries@mail.com
Dhr. G. Straatman, Groningen dirigent	*t.* 050-3114009 *e.* c.a.v.straatman@gmail.com

COLOFON

Punctum 3, 4e jaargang 2018.
Deze nieuwsbrief is een uitgave van de SGGL in het bisdom Groningen-Leeuwarden.
Ze verschijnt drie per jaar, in april, september en december.
Verdere verspreiding is toegestaan en wordt aanbevolen. Het abonnement is gratis.
Aan- en afmelding bij het secretariaat: l.winter@bisdomgl.nl.

Kopij voor nieuwsbrief nr. 1 van april 2019 is welkom vóór 1 maart 2019 bij het secretariaat of de eindredacteur.

Redactie: Bestuur SGGL
Eindredacteur: Boudien Janssen-Terbraak

SGGL in het bisdom Groningen-Leeuwarden.
Secretariaat:
Ubbo Emmiussingel 79
9711 BG Groningen.
Telefoon 050-406 58 88
e-mail: l.winter@bisdomgl.nl.

www.nsgv.nl
www.bisdomgl.nl

Bestuur SGGL Bisdom Groningen-Leeuwarden:

Pastoor drs. P.L. v.d. Weide, voorzitter
(0515) 412626
pastoor@sintmartinussneek.nl

B.C. Janssen-Terbraak, secretaris
(0515) 580870
pbjanssen@hetnet.nl

A.A. Lukassen, penningmeester
(0591) 858611
aaluka@home.nl

C.J. Bekema, lid
(0515) 573286
cecilia-b@home.nl

Drs. U. Tjallingii, auditor
(06) 14859557
tjallingii2@zonnet.nl

Drs. V.A.H. Maagd, bisschoppelijk gedelegeerde
(0527) 612061
pastoormaagd@gmail.com

Bijlage 1
Het Sint Franciscuskoor 150-jarig jubileum.

Het koor is volgens de overlevering opgericht op vrijdag 3 juli 1868 door ene pastoor J.C. Hondvorst. De oprichtersakte is helaas door brand verwoest en ook andere documenten zijn door het vuur verzwolgen. In november 1883 is deze pastoor overleden.
De eerste dirigent was naar alle waarschijnlijkheid Herman P.C. Oosterbaan (1843-1907), hij was ook de oprichter van het RK Dagblad "Ons Noorden" waarvan het eerste nummer op 5 juni is verschenen te Bolsward. De krant is helaas in de jaren vijftig verdwenen. Een artikel in het dagblad vermeld dat "door het overlijden van den zeer eerwaarde Heer J.C. Hondvorst, RK priester van de order der minderbroeders en pastoor der St. Franciscuskerk, verliest de RK Kerk een waardig priester, zijne gemeente een trouwe herder, onze stad een edelburger". Hij is in Blauwhuis begraven.

Het koor verzorgde vaak de zang bij speciale gelegenheden, zo werd op dinsdag 3 maart gezongen tgv het zilveren feest van Z.H. de paus Leo XIII in de Doele, de toegang was alleen voor katholieken. En op een maandagavond in januari 1907 gaf het koor een concert in de Doele te Bolsward, er werd o.a. gezongen een "Memorare" van Hecht en het Gloria uit de eerst mis van Heinze; besloten werd met een kerstcantate van Wierts, het publiek heeft een beslist genotvolle avond medegemaakt, zo vermeldde het dagblad.
Vele feesten werden met de zang van het St. Franciscuskoor opgeluisterd en dat waren soms heel veel, er werd dan gefeest van s' morgens vroeg tot s' avonds laat.
In het jaar 1932 werd de oude St. Franciscuskerk gesloten en gesloopt en enige tijd konden de parochianen gebruik maken van de St. Martinuskerk ook aan de Grote Dijlakker (later werd dit het eerste verkenners hoofdkwartier, later internaat van de RK. H.B.S daarna repetitielokaal van de muziekvereniging "Oranje"). De bisschop had nl. besloten dat één kerk in de stad voldoende was en zodoende werd de St. Martinuskerk gesloten. De koren van beide kerken werden gevormd tot een nieuw koor en in het jaar 1934 in de maand mei werd de nieuwe St. Franciscuskerk ingewijd door monseigneur Brandsma (ook de Bolswarder pater Titus Brandsma was daarbij aanwezig). Verschillende Bolswarder priesters hebben in de nieuwe kerk hun eerste H. Mis opgedragen, o.a.fr. Jac. Teerenstra op 25 juli 1937 en Fr. E. Bruinsma 2e paasdag 1941. Op 15 januari 1951 zong het St. Franciscuskoor bij het afscheid van de Bolswarder huisarts dhr. S. Andela; er werd een speciaal programma gemaakt van dit gebeuren. En zo ging het maar door, want weer werd er bij het jubileum van dhr. FJ. Bruinsma (1903-1953) gezongen tijdens de gezellige feestavond met dames in de "Hof van Holland". Verschillende leden van dit koor vierden hun jubileum uitvoerig eerst vaak in de kerk en daarna meestal in de "Hof van Holland"; het zou te ver gaan om al deze leden bij naam en toenaam te noemen.
Als men lid wilde worden van het koor, werd je beoordeeld door een ballotagecommissie (enkele leden van het koor hadden zitting in deze commissie) werd je goed bevonden en beoordeeld dan werd je officieel schriftelijk benoemd, gelukkig is deze commissie later opgeheven het is ook niet meer van deze tijd.
Elk jaar, meestal rond de verjaardag van de heilige Cecilia werd de jaarvergadering gehouden, later is die datum verplaats naar het nieuwe jaar en wel in januari en de zangers waren soms zo fanatiek met zingen zodat er zelfs een keer het jaarverslag in stijl werd gezongen in plaats van gelezen; later nooit meer gebeurd.

In 1970 werd ondergetekende lid van het koor samen met Henk Bosma (overleden april 2010). We werden ontvangen door dhr. K. Franzen, we hebben een gesprekje met hem gehad en het was zo maar klaar. Gelukkig was de ballotagecommissie afgeschaft zodat wij de eerstvolgende repetitie mee konden doen en aldus geschiedde. Later werd Henk Bosma secretaris en ikzelf werd bibliothecaris wat ik tot op heden nog steeds doe.

De jaarlijkse visuitstapjes ,voorbereid door Henk Bosma, waren elke keer weer heel gezellig. De tent van de familie Palstra werd dan opgezet ergens bij een boer en er werd gekaatst gewandeld, geborreld en veel gekletst. Ook de inwendige mens werd niet vergeten en na afloop werd de dag afgesloten met een diner.
Bij het 50-jarig bestaan van de kerk in 1984 hebben we zelf een tentoonstelling georganiseerd in de bibliotheek die ook goed werd bezocht door vele parochianen met als slot een herdenkingsconcert van alle koren in onze kerk.
Het dames- en herenkoor verleende ook vaak hun medewerking aan de kerstcantate in de Martinikerk op ’n zondagmiddag vlak voor kerst, later is men ermee gestopt om organisatorische reden.
Vele koorleden hebben hun jubileum gevierd, in 1989 waren het er zelfs negen wat op zichzelf wel een unieke gebeurtenis was dit werd ook zeer uitbundig gevierd met een zeer geslaagde feestavond in de Doele.
En toen werd het het jaar 1988 (130 jaar jubileum). Enkele leden kwamen met het verzoek om met elkaar eens naar Rome te gaan en aldus geschiede. Er werd op alle manieren geprobeerd om de kosten wat te drukken, een collecte in onze kerk en zelfs van parochianen ontvingen wij bijdragen. Op 23 oktober 1988 gingen wij dan met 18 mannen met de bus naar Schiphol en met het vliegtuig naar Rome. Het kippenvel kwam al gauw opdagen toen wij met elkaar ons Vereningslied “Komt mannen, een lied aangeheven” zongen boven in de lucht. Het waren vier onvergetelijke dagen met onze pastoor Van der Wal als gids die onze heel veel heeft laten zien en ook alles van commentaar heeft voorzien met als hoogtepunt het zingen in de Friezenkerk op zondag.
In 2004, het was geen jubileumjaar, maar toch gingen wij met onze partners naar Parijs met de Oad. Ook dat was zeer gezellig en de excursies die wij van te voren geboekt hadden waren allemaal zeer interessant.
En zo is er nog heel veel te vertellen over het koor, maar als ik door ga dan kan ik nog heel vele “TITUS” blaadjes volschrijven. Rest mij nog te vermelden dat wij op dit moment nog met 8 leden zijn en toen ik in 1970 bij dit koor kwam waren er 40 leden.

Maar ondanks dat zeggen wij nog steeds: ***het SINT FRANCISCUSKOOR is eeuwig.***

Hiel Bouwmeester, bibliothecaris van het Sint Franciscus Herenkoor.